Iso, vahva, mutta traumatisoitunut Saksa

UKOT

Suomalainen Klubi 12.11.2026

The German Angst –
Traumojen määrittämä kansa

- ***The German Angst***: Pasifismi, neutralismi ("suuri Sveitsi") ja antiamerikkalaisuus.
- Maailmansodat päättyivät eri tavoin – kaksi erilaista traumaa:

  1. maailmansota: Ei miehitystä tai pommitustuhoja, mutta nöyryytys, nälkä ja poliittinen epävakaus.

  2. maailmansota: Täydellinen miehitys ja pommitustuhot, 15 miljoonaa pakolaista ja sodan jälkeen nälkä.

     Nälkä koetteli **Ruotsiakin** 1. maailmansodan aikana, mutta ei enää toisessa.

Perisynti

- Vanhatestamentillinen kirous - Jumala rankaisee tai panee lapset vastaamaan isiensä pahoista teoista kolmanteen ja neljänteen polveen.
- Auschwitz oikeudenkäynti vasta 1963-65
- ***Holocaust*** TV-sarja (Polttouhrit 1978)
- ***Shoa*** 1985 elokuva
- *Holocaust* (kreikkaa)-polttouheri – *Shoa* (hepreaa) – katastrofi
- Paras moderni elokuva aiheesta ***Zone of Interest*** 2023. Auschwitzin komendantin Rudolf Hößin perheen elämä keskitysleirin muurin vieressä – äänineen ja jälkineen

Tilinteko menneisyyden kanssa (*Vergangenheitsbewältigung*)

- **Merkel** Knessetissä 2008: *„Die Sicherheit Israels ist Teil der deutschen Staatsräson."* (Israelin turvallisuus on osa Saksan valtioetua)
- **Saksan väkiluku**
- 1933 65 milj, joista juutalaisia n 500 000 eli 0.76 %,
  - 1939 n. 210 000
  - 2026 n. 200 000, joista n. 90 000 srk-jäseniä
- **Berliinissä** 1933 n. 4 % , mutta asianajajien ja lääkärien osuus n. 50 %
- **Wienissä** 1938 n. 10%
- **Linke** antisionismi ja pro-Palestiina, josta kehittyy antisemitismi
- **AfD** antisemitistinen väite - holokausti vain historian yksityiskohta

Stunde Null – Liittotasavallan synty

Suurin saavutus: Vuoden 1949 perustuslaki

Unrechtsstaat - Rechtsstaat

- *Verfassung* (1949): Kesti myös vuoden 1991 jälleenyhdistymisen.
- *Verfassungspatriotismus*: Perustuslakipatriotismi hitsasi kansan yhteen arvojen, ei nationalismin kautta.
- *Gestapo Gebot* – Poliisin ja tiedustelupalvelujen erottaminen
- Perustuslaki rajoittaa myös tiedustelupalvelu BND:tä. Tietoliikennetiedustelun osalta sama keskustelu kuin Suomessa. Saksa ei tunne brittien *Royal Prerogative* -periaatetta
- *Verfassungsschutz* Perustuslain suojeluviranomainen eli Suojelupoliisi/Vastavakoilu

Neuvostoliitto epäonnistuu Berliinissä

- 1945: Stalin valtaa Berliinin, mutta kaikki seuraavat siirrot epäonnistuvat.
  - 1948–49: Berliinin saarto murretaan ilmasillalla.
  - 1952: *Brief der deutschen Einheit* (Stalinin nootti) torjutaan.
  - 1953: Itä-Berliinin kansannousu.
  - 1958: Hruštšovin yritys eristää ”Länsiberliini” vapaakaupungiksi.
  - 1961: Epätoivon muuri pystytetään

Poliittisen kentän vakiintuminen

Äärilaidoilta kohti vakaata keskustaa

- Kaksipuoluejärjestelmän dynaaminen tasapaino: Äärilaidat (kommunistit ja natsisympatisoijat) haihtuivat.
- FDP vaakamestarina: Liberaalit tunkivat taitavasti kahden suuren väliin.
- Konrad Adenauerin perintö:
  - Länsisuuntautuminen (*Westbindung*) ja sovinto Ranskan kanssa.
  - 1955: Nato-jäsenyys ja jälleenvarustautuminen.
  - 1955: Moskovan vierailu ja viimeisten sotavankien palautus.
  - 1957: Liittopäivävaaleissa CDU:lle historiallinen ehdoton enemmistö.

Sosiaalidemokraattien käänne ja *Ostpolitik*

Marxilaisuudesta kansanpuolueeksi

- Bad Godesberg 1959: SPD hylkäsi marxismin, muuttui yleispuolueeksi (*Volkspartei*) ja hyväksyi Adenauerin länsisuuntauksen.
- **Willy Brandt** ja *Ostpolitik*:
  - Länsi-Berliinin pormestarista liittokansleriksi 1969-74.
  - 1971: Berliinin neljän vallan sopimus.
  - Suomen "Saksan-paketti" ja molempien Saksojen virallinen tunnustaminen.

Kriisejä ja kovaa päätöksentekoa

Terrorismi ja kylmän sodan kulminaatio

- **RAF** ja syksy 1977:
  - Helmut Schmidtin järkähtämtön kovuus terrorismia vastaan – koko yhteiskunta koetuksella.
  - Mogadishun lentokonekaappaus 1977 ja erikoisjoukko GSG 9.
  - Stammheimin vankilaepilogi – RAFin johtajien itsemurhat
- Helmut Kohlin rohkeus:
  - 1979/1983: **Naton kaksoispäätöksen** läpivienti vastustuksesta huolimatta.
  - Saksan historian suurimmat mielenosoitukset (miljoona ihmistä Bonnissa).

Jälleenyhdistyminen ja uudet poliittiset voimat

- Saksan yhdistyminen: Kohlin ja Gorbatšovin sopimus ja "Gorbi"-huuma.
- Peruskysymys: *"Kommt die D-Mark, bleiben wir, kommt sie nicht, geh’n wir zu ihr*!"
- ***Die Grünen*** (Vihreät)
  - Syntyi **ydinaseiden** vastustuksesta, joka kanavoitui **ydinvoiman** vastustamiseksi.
  - 1999: Joschka Fischer tuki Bundeswehrin osallistumista Kosovon sotaan – Vihreistä tuli valtiokelpoinen puolue.
- **Die Linke**
  - Syntyi SED:n raunioille, pitkään vain Itä-Saksan alueellinen puolue.
  - Nykyään vahvistuva vasemmistopuolue, jolla Palestiina-sympatioita.
  - Nousemassa valtaan Berliinissä.

Merkelin pitkä varjo – 16 vuotta vakautta ja sen hinta

- Liittokanslerit

  Kohl 16 vuotta 1982-1998

  Schröder 7 vuotta 1998–2005

  Merkel 16 vuotta 2005–2021

  Scholz 2021-2025

  Merz 2025-

- Seuraajakriisi CDU:ssa: **Friedrich Merz** nousi johtoon vasta kolmannella yrityksellä (AKK:n ja Laschetin jälkeen) ja joutui nöyryyttävään kahteen äänestykseen Liittopäivillä

Merkelin neljä virhettä

1. Energia: Fukushiman hätiköity reaktio ja kaasu Venäjältä "ylimenokauden" polttoaineena.
2. Pakolaiskriisi: ”*Wir schaffen es*” – hallitsematon vyöry, josta AfD sai polttoainetta.
3. Bundeswehr: Asevelvollisuuden hätäinen keskeyttäminen (*ausgesetzt*) puolustusministeri zu Guttenbergin päätös 2011. Osittain ja aluksi vapaaehtoisena reaktivoitu 2026).
4. AfD:n synty: Liberaali politiikka loi oikealle laidalle tilan ja rikkoi Adenauerin vanhan säännön – ei puoluetta CDU:n oikealle puolelle.

AfD ja pirstoutunut puoluekenttä
Poliittinen maisema murroksessa

- AfD Saksan viides (tai neljäs) puolue: Noussut ohi FDP:n, joka putosi kyydistä 2025.
- Ohjelmallinen Venäjä-mielisyys: AfD on eristyksissä Euroopassa – Marine Le Pen (Rassemblement Nationale) ja Geert Wilders ovat ottaneet etäisyyttä.
- Kansanpuolueiden mureneminen: Merkelin perintönä CDU heikentynyt ja epäyhtenäinen. Lisäksik entistä kuihtuneempi SPD.

Zeitenwende – Uusi käänne?

Turvallisuus ja talous paineessa

- **Olaf Scholzin** Zeitenwende 2022: Historiallinen varustautumispäätös, mutta asevelvollisuuden paluu vasta 2026 ja tulokset näkyvät viipeellä.
- **Boris Pistorius**: SPD:n puolustusministeri on Saksan suosituin poliitikko – vaatii maan tekemistä taistelukykyiseksi (*kriegstüchtig*).
- Teollisuuden murros: Autoteollisuus kriisissä Kiina-kilpailun vuoksi, mutta kasvava aseteollisuus ja Münchenin sotateollinen startup-miljöö pehmentävät iskua.

Talous

- Kasvaa, ennuste 1,3 %
- Valtionvelka 63,5 %
- Työttömyys 6,3 %
- Puolustusmenojen kasvu 25.5 %, ennuste v 2027 29%, jolloin BKT osuus n. 3 %
- Rakenteelliset ongelmat
- Energia, kaasu
- Kiinan kilpailu – auto- ja kemianteollisuus

Venäjä-suhteen sokea piste

Pelkoa ja DDR-kliseitä, joita AfD hyödyntää

- Konfliktin välttäminen hinnalla millä hyvänsä Venäjän kanssa: Syvällä väestön psykologiassa.
- Syvä tietämättömyys Venäjästä

  Karl Schlögel : ”Venäjä-keskustelussa ei edes tarvitse tietää mitään Venäjästä”.
- Itä-Saksan erikoisuus: DDR-kliseet "rauhanomaisesta rinnakkaiselosta" Neuvostoliiton/Venäjän kanssa toimivat edelleen idässä ja tuntuvat nyt ajankohtaisilta.
- Idän ja lännen epäpyhä liitto: Idän Venäjä-nostalgia sekoittuu Länsi-Saksan vasemmiston perinteiseen antiamerikkalaisuuteen ja Nato-skeptisyyteen.

Ulkopoliittinen puristus

- Saksa **Ukrainan** suurin tukija

  Ukrainan romahdus – pakolaisaallon riski

- **Ranska** & **Puola**: Ranskan äärilaidat (Melenchon, Le Pen) ja Puolan ilmapiiri, molemmissa historian kaikuja ja anti-Saksa-henkeä.
- Molemmat epäileviä vahvistuvan Bundeswehrin ja Saksan mahtavan aseteollisuuden suhteen.
- Puola vaatii yhä sotakorvauksia
- Trumpin Yhdysvallat

Katse tulevaan – Vaalit

Saksan väkiluku 83 milj

- Kevään ja syksyn 2027 aluevaalit:
  - 18. huhtikuuta: Saarland (1 milj) ja Schleswig-Holstein (3 milj)
  - 25. huhtikuuta: Nordrhein-Westfalen (18 milj)
  - 30. toukokuuta: Bremen (700 000)
  - 26. syyskuuta: Ala-Saksi (8 milj)
- Liittopäivävaalit häämöttävät 2029